

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ กับกลุ่มประเทศ Andean

ภูมิหลัง

เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2546 สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) ได้แจ้งให้รัฐสภาสหรัฐฯ ทราบถึงความประสงค์ที่จะจัดทำความตกลง FTA กับกลุ่มประเทศ Andean ที่ประกอบด้วย โคลัมเบีย เปรู และ เอกวาดอร์ โดยมีโบลิเวีย เป็นประเทศสังเกตการณ์ และการเจรจา FTA สหรัฐฯ-Andean ได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2547 ซึ่งขณะนี้มีการเจรจาไปแล้ว 12 รอบด้วยกัน

อย่างไรก็ดี ในการเจรจา FTA สหรัฐฯ-Andean ประเด็นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาด้านสิทธิบัตรยา เป็นประเด็นที่ได้รับความกังวลอย่างมากจากสมาชิกสภาผู้แทนสหรัฐฯ ว่า อาจเป็นการจำกัดการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ยา (pharmaceuticals) และการสาธารณสุขพื้นฐาน (health care) ของประชาชนทั้งในสหรัฐฯ และกลุ่มประเทศ Andean โดยประเด็นสำคัญที่ได้รับการท้วงติงจากสมาชิกสภาผู้แทนสหรัฐฯ ได้แก่

1. การคุ้มครองสิทธิบัตรให้กับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่มีสิทธิบัตรอยู่แล้วมาใช้ใหม่
2. การให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในตลาด (market exclusivity) แก่ผู้ผลิตยาเป็นระยะเวลา 5 ปี เพิ่มเติมจากการคุ้มครองสิทธิบัตร
3. การขยายขอบเขตการคุ้มครองแก่ผู้ป่วย (patient coverage) ให้ครอบคลุมวิธีการรักษาทางการแพทย์ที่กว้างขึ้น
4. การจัดตั้งหน่วยงานด้านการควบคุมยาของรัฐ (national drug authorities) เป็นผู้ดูแลการออกสิทธิบัตรยา
5. การจำกัดสิทธิในการนำเข้าซ้อน (parallel importing) เช่น การอนุญาตให้ผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่ง หรือ บุคคลอื่นๆ นำเข้าสินค้าที่มีสิทธิบัตรได้โดยตรงจากแหล่งผู้ผลิตที่อยู่ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตแทนการผ่านตัวแทนจำหน่ายในประเทศ (local suppliers, licensees, agents)

สถานะล่าสุด

- ความตกลง FTA สหรัฐฯ-เปรู

เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2548 สหรัฐฯ กับเปรูประสบผลสำเร็จในการสรุปผลการเจรจา FTA ซึ่งภายใต้ความตกลงดังกล่าว สินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกของสหรัฐฯ จะได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าทันทีในบางส่วน สาขาที่เหลือจะมีระยะเวลา phase out ภาษีทั้งหมดภายใน 10 ปี หลังจากที่มีความตกลง FTA มีผลบังคับใช้ นอกจากนี้ สองในสามของสินค้าเกษตรสหรัฐฯ จะได้รับการยกเว้นภาษีทันทีโดยภาษีสินค้าเกษตรที่เหลือจะได้รับการยกเว้นทั้งหมดภายในระยะเวลา 18 ปี ส่วนสินค้านำเข้าจากเปรูนั้น ได้รับการยกเว้นภาษีอยู่แล้วภายใต้ความตกลง Andean Trade Preference Act (ATPA)

แม้ว่าความตกลง FTA ดังกล่าวจะเป็นการยกเว้นภาษีในลักษณะ two-way street แต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมถึงสิทธิทางการค้าด้านสิ่งทอหรือรวมข้อบท (cumulation provisions) ที่ยินยอมให้เปรูใช้ปัจจัยการผลิต (inputs) จากประเทศอื่นๆ ที่มีความตกลง FTA กับสหรัฐฯ เพื่อที่จะได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มเติม นอกจากนี้เปรูยังต้องยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าด้านบริการและมีกลไกทางกฎหมายที่มั่นคงและแน่นอนให้แก่นักลงทุนสหรัฐฯ ที่ประกอบกิจการอยู่ในเปรู ความตกลงดังกล่าวยังมีข้อบทว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลสินค้ารวมถึงผลิตภัณฑ์ยา (data protection) เป็นระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการโต้เถียงกันอยู่มากระหว่างการเจรจา

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2550 คณะกรรมาธิการ House Ways and Means Committee ได้ให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายบังคับใช้ความตกลง FTA สหรัฐฯ-เปรู (H.R. 3688) อย่างเป็นทางการด้วยคะแนนเสียง 39 ต่อ 0 ทั้งนี้ นาย Charles Rangel (พรรค Democrat รัฐ New York) ประธานคณะกรรมาธิการ House Ways and Means Committee ได้กล่าวยกย่องความตกลง FTA สหรัฐฯ-เปรูในฐานะที่ได้มีการนำมาตราฐานเรื่องแรงงานหลักและสิ่งแวดล้อมมารวมไว้ภายในสาระ (text) ของความตกลง

ต่อมา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2550 สมาชิกวุฒิสภาสหรัฐฯ ได้ให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายบังคับใช้ความตกลง FTA สหรัฐฯ-เปรู (H.R. 3688) ด้วยคะแนนเสียง 285 ต่อ 132 เสียง และในขั้นตอนต่อไป ร่างกฎหมายดังกล่าวจะเข้าสู่วุฒิสภาสหรัฐฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนที่จะนำเสนอให้ประธานาธิบดีบุชลงนาม และประกาศใช้ร่างกฎหมาย H.R. 3688 มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ

- **ความตกลง FTA สหรัฐฯ-โคลอมเบีย**

เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549 นาย Rob Portman ผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) พร้อมกับนาย Jorge Humberto รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้า อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวของโคลอมเบีย ได้แถลงข่าวร่วมกันว่า สหรัฐฯ กับโคลอมเบียได้ประสบผลสำเร็จในการสรุปผลเจรจาความตกลง FTA ระหว่างกัน ซึ่งภายใต้ความตกลงดังกล่าว โคลอมเบียได้ยินยอมที่จะยกเลิกภาษีนำเข้า ปรับลดมาตรการกีดกันทางการค้าบริการ พัฒนารอบทางกฎหมายให้มีความมั่นคงและชัดเจนยิ่งขึ้นแก่นักลงทุนสหรัฐฯ ที่ประกอบการอยู่ในโคลอมเบีย ติดตามการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และจัดทำระบบการยุติข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2549 นาย John Veroneau, Assistant USTR และนาย Jorge Humberto Botero รัฐมนตรีด้านการค้า อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวของโคลอมเบียได้ร่วมกันลงนามความตกลง FTA สหรัฐฯ-โคลอมเบีย (US-Colombia Trade Promotion Agreement: CTPA) ภายหลังจากที่ต้องประสบความล่าช้าเนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถทำความตกลงร่วมกันได้ในการแปดสาระและเนื้อหาของความตกลงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสเปน ในขั้นตอนต่อไป ทั้งสองประเทศจะต้องเสนอความตกลง FTA สหรัฐฯ-โคลอมเบียต่อรัฐสภาของตนเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะมีผลบังคับใช้ต่อไป

- **ความตกลง FTA สหรัฐฯ-เอกวาดอร์**

การเจรจาระหว่างสหรัฐฯ และเอกวาดอร์ ได้ถูกเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนดการเปิดการเจรจาขึ้นอีกครั้งที่แน่นอน ทั้งนี้ สหรัฐฯ ได้ประสบผลสำเร็จในการหาข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ภายใต้อาณัติของความตกลง FTA สหรัฐฯ-Andean กับเปรูและโคลอมเบีย ยกเว้นเอกวาดอร์ เนื่องจากปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองและประเด็นอื่นๆ อีกมากที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ เช่น

สินค้าเกษตร: รัฐบาลเอกวาดอร์ต้องการความสมดุล (balanced treatment) ในการเจรจา เนื่องจากทั้งสองประเทศมีความเหลื่อมล้ำทางการแข่งขัน (competitive asymmetries) ในภาคการเกษตร ดังนั้นรัฐบาลเอกวาดอร์จึงต้องการต่อรองเกี่ยวกับระยะเวลา phase-out period และมาตรการปกป้อง (safeguards) รวมทั้งการที่จะยกเว้นสินค้าอ่อนไหว (sensitive products) เช่น ข้าว ในการเจรจาความตกลงรอบสุดท้าย

ทรัพย์สินทางปัญญา: รัฐบาลเอกวาดอร์มีความจริงจังเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างมาก แต่ประเด็นดังกล่าวยังคงเป็นที่โต้เถียงกัน ซึ่งคาดว่าทุกฝ่ายจะหาข้อสรุปในช่วงท้ายของการเจรจา

ปลาทูน่า: เอกวาดอร์มีความต้องการที่จะเพิ่มปริมาณการส่งออกปลาทูน่าไปยังสหรัฐฯ ภายใต้การเจรจา FTA ครั้งนี้ ซึ่งไม่เกี่ยวกับการเปิดตลาด (market access) หรือ การมีข้อตกลงสิทธิพิเศษทางการค้า (negotiated preferences) แต่อยู่ที่ประเด็นหลักเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) ของปลาทูน่ากระป๋อง (canned tuna) ซึ่งสหรัฐฯ ได้ยกเว้นภาษีให้กับปลาทูน่ากระป๋องที่จับโดยเรือประมงเอกวาดอร์เท่านั้น แต่ในฐานะที่เอกวาดอร์เป็นประเทศผู้ส่งออกปลาทูน่าที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศ Andean เอกวาดอร์จึงไม่ยอมรับข้อตกลงดังกล่าว เนื่องจากข้อตกลงดังกล่าวจะส่งผลให้กำลังการส่งออกปลาทูน่าของเอกวาดอร์ลดลงถึงร้อยละ 50 ซึ่งในขณะนี้ทุกฝ่ายยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในประเด็นนี้

ข้อบทด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม: สหรัฐฯ กับเอกวาดอร์กำลังร่วมกันพยายามหาข้อสรุปในประเด็นด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน